

PISA 2015: õpilaste rahulolu – infomaterjal

Pressikonverents 19.04.2017

Kokkuvõte

2015. aastal osales PISA testis 74 riiki. Eestis võtsid sellest osa pooled kõigist 15-aastastest noortest. Osalesime testis neljandat korda. Eesti 15-aastaste õpilaste oskused on maailma parimate seas ja rahulolu üle OECD riikide keskmise. Euroopa Liidus on meie õpilased teadmistelt ja oskustelt absoluutses tipus ja rahulolult esimese seitsme riigi hulgas.

PISA 2015 uuris lähemalt ka teisi õppimisega seotud tegureid. Näiteks õpilaste testiärevust, kuuluvustunnet, motivatsiooni, kiusamise kogemist, füüsilise tegevuse ja toitumise harjumusi ning tulevikukavatsusi, andes õpilastest terviklikuma pildi. Eluga rahulolu mõjutavad nii koolivälised kui ka kooliga seotud tegurid.

Õpilaste rahulolu raport näitab, et Eesti kool on suutnud tagada õpilastele ühtaegu suurepäraseid teadmised ja oskused ning tõise ja hirmuvaba õpikeskkonna.

OECD võrdleb heaolu uuringus õpilast iseloomustavaid näitajaid kehvema sotsiaalmajandusliku¹ ja parema sotsiaalmajandusliku² taustaga õpilaste, linna- ja maakoolide õpilaste ning poiste ja tüdrukute vahel. Siseriiklikus analüüsis võrreldakse näitajaid ka vene ja eesti õppekeelega koolides õppivate õpilaste vahel.

- Eestis on 90,7 % vastanud õpilastest eluga rahul. Sealhulgas on 74% neist oma eluga väga rahul või rahul, 16,7 % keskmiselt rahul. Üldse ei ole eluga rahul 9,3 % vastanutest. Eesti 15-aastaste õpilaste rahulolu on üle OECD keskmise ja Euroopa Liidu riikide hulgas seitsmendal kohal, mis näitab meie õpetajate ja koolijuhtide head taset õpilast toetava arengukeskkonna loomisel.
- Eesti õpilane ei karda kontrolltööde ja testide tegemist ega raskemaid õppeülesandeid. Õppetöö hindamisega seotud hirmud ehk nn testiärevus on meie õpilastel väga madal. Oleme Euroopa Liidu viie riigi hulgas, kus õpilaste õppetöoga seotud hirmud on väga väikesed. Kuigi Eesti õpilaste hirm õpitulemuste hindamise ees on madal, on vaja pöörata tähelepanu nõrgemate tulemustega õpilastele, sest nende ärevus on Eestis paremate õpitulemustega noorte omast kõrgem, kuigi maailmamastaabis madal.
- 9,5% uuringus osalenud õpilastest väidab, et nad on kogenud koolikiusamist. Erinevatest kiusamisliikidest (füüsiline, suuline ja suhetega seotud) on enim kogetud suulist kiusamist (narrimist). Eesti on koolikiusamise indeksi järgi riikide järjestuses koos Šveitsiga 12.–13. kohal, meile järgneb Soome. Kõige rohkem koolikiusamist esineb Läti ja kõige vähem Korea koolides.

Peame uurima põhjusi, miks meie õpilastest paljud ei tunne end oma kooli kogukonnaga seotuna, miks esineb meie koolides jätkuvalt kiusamist, kuidas saame suurendada noormeeste huvi kõrghariduse omandamise vastu ja tõsta nende saavutusmotivatsiooni jne.

¹ Edaspidi kehvema taustaga õpilane

² Edaspidi parema taustaga õpilane

Rahulolu uuringu detailne ülevaade

Eluga rahulolu

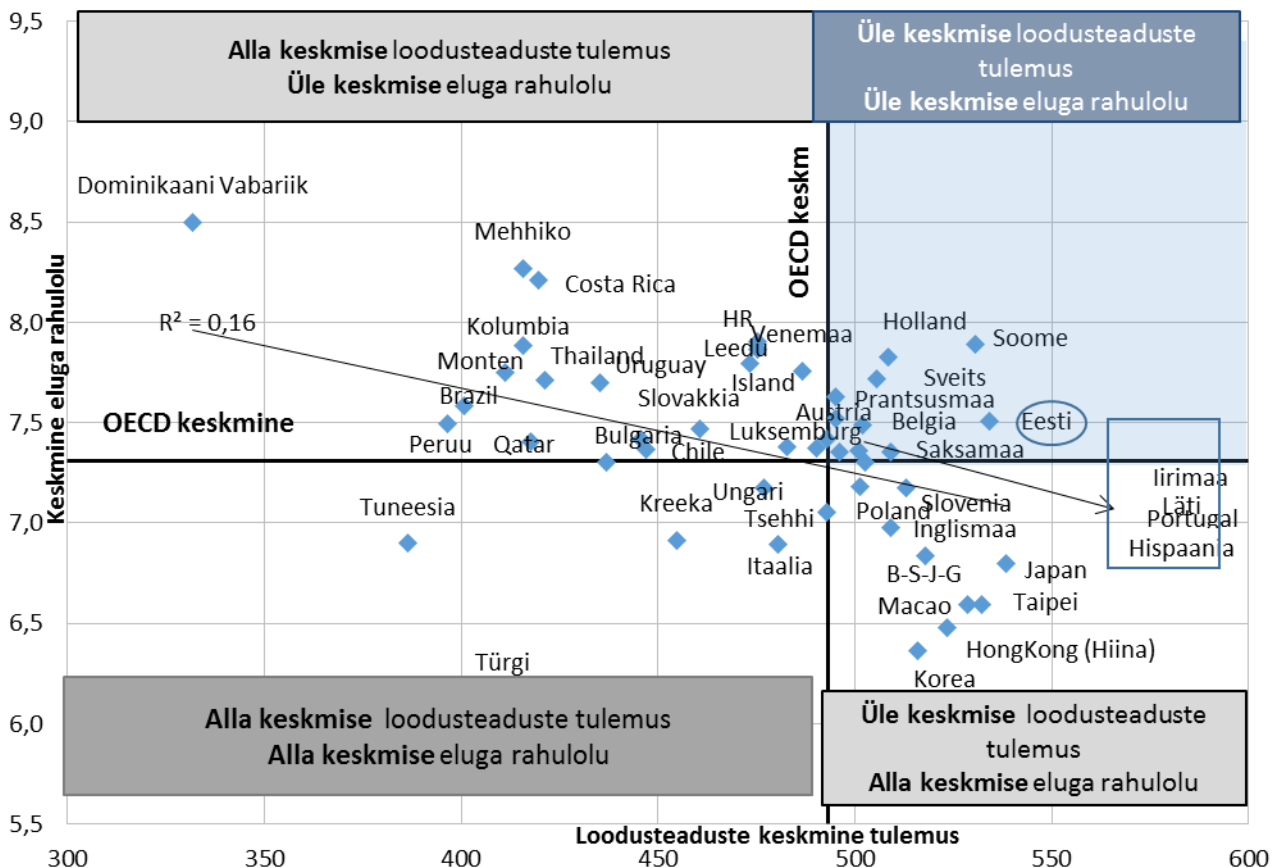
Eesti oli nende väheste riikide hulgas, kus PISA testi tulemused on maailma parimate seas ning rahulolu eluga üle keskmise.

OECD riikides oli õpilaste eluga rahulolu keskmine 7,3 punkti 10-punkti skaalal, Eestis oli õpilaste keskmine eluga rahulolu 7,5 punkti. Kõrgeim rahulolu oli Dominikaani Vabariigis, Mehhikos ja Costa Ricas. Eesti positsioneerus rahulolu indeksi järgi 18. kohale, olles OECD keskmisest kõrgema õpilaste rahuloluga riik (joonis 1). Euroopa Liidu liikmesriikide hulgas oli Eesti seitsmes. Eesti oli nende väheste riikide hulgas, kus PISA testi tulemused on maailma parimate hulgas ning rahulolu eluga üle keskmise.

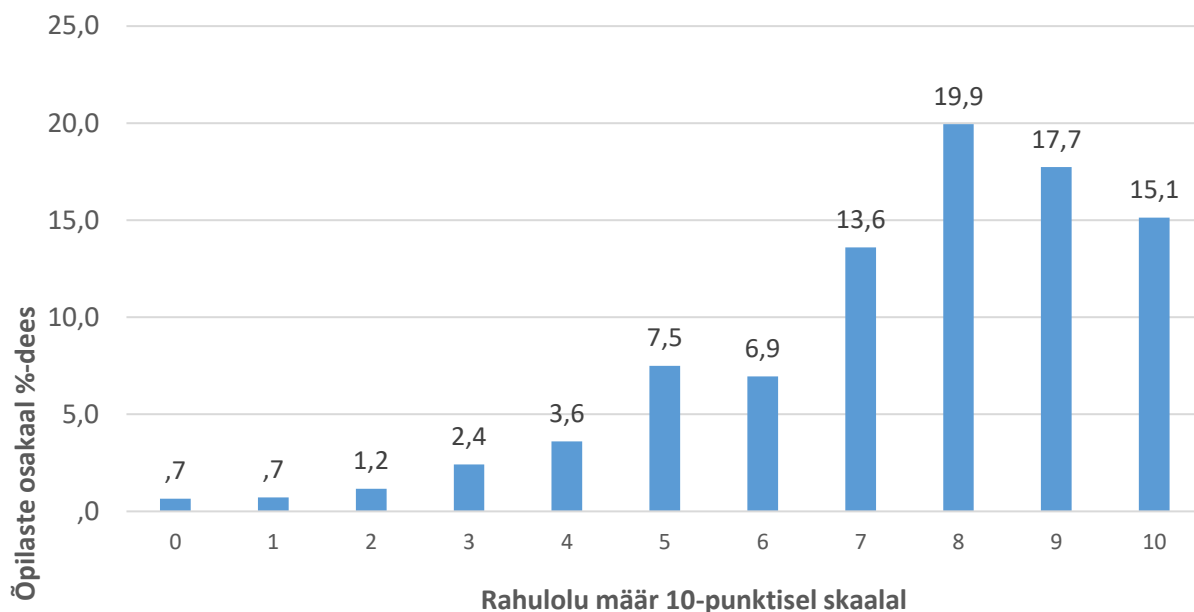
Uuringus antakse hinnang õpilaste üldisele rahulolule ja vaadeldakse õpilase üldise rahulolu seost tulemustega, testiärevusega, kuuluvustundega ja teiste õpilast iseloomustavate näitajatega ning õpetaja ebaõiglase käitumise kogemist. Rahulolu eluga hinnatakse õpilase subjektiivse rahulolu kaudu. Lähtutakse õpilase enda hinnangust kogetule ja oma elule, positiivsete ning negatiivsete emotsioonide sagedusele ja tema elu eesmärgistatusele.

Lugemise ja loodusteaduste tulemuste põhjal puudub Eestis erinevus edukamate ja vähem edukate õpilaste rahulolus.

Joonis 1. Õpilaste üldine rahulolu ja PISA tulemused.

Joonis 2. Õpilaste eluga rahulolu hinnangud antud punktide lõikes (protsenti)

Testiärevus

Eesti on kuue riigi hulgas, kus õpilaste testiärevus on üks väiksemaid.

Ärevus näitab, kas õpilane tunneb hirmu ja ängistust halbade hinnete, kontrollitööde, testide, raskete ülesannete ees. Mida kõrgem on ärevuse indeks, seda suuremat hirmu õpilane tunneb õpitulemuste hindamise ees. Kuigi enamikes riikides seostub ärevus ka õpilaste kehvemate tulemustega, ei ole Eestis õpilase testiärevuse ja õpitulemuste vahel seost.

Motivatsioon: saavutusmotivatsioon ja väline motivatsioon

Õpilaste saavutusmotivatsioon on sarnane OECD riikide keskmisega, tüdrukutel üle keskmise, poistel pisut alla keskmise.

Saavutusmotivatsiooni indeks kujuneb väidete alusel, millega õpilane saab suuremal või väiksemal määral nõustuda - kas ta tahab, et tal oleksid väga head hinded kõigis või enamikus ainetes, kas ta tahab olla parim klassis, kas ta peab end ambitsioonikaks jne.

Väline motivatsiooni näitaja kujunes loodusainete õppimisele antud hinnangu alusel. Õpilased vastasid küsimustele, kas loodusainete õppimine on neile oluline, kas see suurendab nende kutsealaseid väljavaateid ja aitab tööd leida täiskasvanuna.

Tulevikukavatsused

Uuringus osalenud Eesti õpilastest 42,8% soovivad omandada akadeemilist kõrgharidust nagu enamik OECD riikide noorigi (OECD keskmine 44%).

Uuring käsitleb noorte ootusi hariduse omandamise osas, samuti vanemate mõju oma laste ootuste kujunemisele. Ootused tuleviku osas kujundavad õpilaste karjääri ja ka heaolu.

Kuuluvustunne

Kuuluvustunde indeksi järgi on Eesti OECD riikide keskmise lähedal, 38. positsioonil riikide järjestuses.

Kuuluvustunde indeks näitab, kuidas õpilane tunneb end kooli kogukonnaga seotuna. Kuuluvustunne on kõrgem parema koduse taustaga õpilastel ja poistel. Kuuluvustundeindeks kujunes kuue küsimuse põhjal (kas teised õpilased peavad temast lugu, kas ta leiab kergesti sõpru, kas ta tunneb end üksikuna ja tõrjutuna ning kohmakana ning kas ta tunneb end osana oma koolist).

Lisaks kuuluvustunde hindamisele hinnati kooliklimat, sh suhteid õpetajatega. Õpitulemused ja kuuluvustunne on omavahel seotud. Paremaid tulemusi saavutanud õpilaste kuuluvustunne oli kõrgem kui väga kehvade teadmiste ja oskustega õpilastel. Eestis õpilaste loodusteaduste soorituse kuuluvustunde näitaja punktide keskmine vahe madala ja kõrge saavutustaseme gruppide vahel oli 29 punkti, mis on suur³ – arvestuslikult umbes kolmveerand õppeaastat. OECD vastav keskmine on 20 punkti.

Koolikiusamine

Kiusamise indeksi järgi posicioneerub Eesti 12.–13. kohale koos Šveitsiga (indeksi väärtus 0,24) ja Soome on 14. kohal (0,23).

PISA 2015 uuris õpilastelt, kas nad on kogenud füüsilist, emotsionaalset (suulist) ja suhetega seotud kiusamist viimase 12 kuu jooksul. Eestis ei sõltu koolikiusamine pere taustast. Samas on need, keda on rohkem kiusatud, saanud madalamaid tulemusi õppetöös.

OECD riikide kiusamise indeksi keskmine väärtus on 0,00. Kõrgeim kiusamise indeks on Lätis (0,65), madalaim Koreas (-1,44).

Uuringus küsiti õpilaste hinnanguid ka oma õpetajate ebaõiglase käitumise kohta. Küsimuste põhjal moodustati õpetaja ebaõiglase käitumise indeks (õpetaja hindab mind harvemini kui teisi õpilasi, naeruvääristab teiste ees, ütleb solvavalt teiste õpilaste ees).

Eestis tajub uuringus osalenud õpilastest end õpetaja poolt ebaõiglaselt kohelduna üks viiendik (21,4%). OECD keskmine on 19,8; Soomes oli näitaja 20,4%. OECD riikidest kõige enam tunnevad end õpetaja poolt ebaõiglaselt kohelduna Suurbritannia õpilased – 29,2%. Riikide järjestuses on Eestil 24. positsioon.

Pere taust ja õpilaste rahulolu, vanemate kaasamine kooliellu

Vanemate osakaal, kes toetavad oma last emotsionaalselt, on Eestis madalam kui OECD riikides keskmiselt ja madalam ka võrreldes Soomega.

Selleks vastasid noored küsimustele: mu vanemad tunnevad minu koolitöö vastu huvi, mu vanemad toetavad minu õppimisalaseid pingutusi ja saavutusi, mu vanemad toetavad mind, kui mul on koolis raske, mu vanemad julgustavad mind olema enesekindel.

³ PISA uuringus üks õppeaasta on võrdustatud 39 punktiga.

Eesti koos Leedu ja Katariga on riik, kus jõukamate vanemate lapsed on eluga kaks korda rohkem rahul, võrreldes vaesematest peredest lastega. Õpilase sotsiaalmajandusliku tausta hindamisel on võetud arvesse vanemate haridust ja staatust, kodu jõukust ning kultuurilist kapitali.

Füüsiline aktiivsus

Eesti õpilaste osakaal, kes tegelesid spordiga enne ja pärast kooli, on pisut kõrgem kui OECD riikides keskmiselt.

Uuringus osalenud Eesti õpilastest tegeles spordiga enne kooli 45,7% ja pärast kooli 67,4%. OECD riikides on vastavad näitajad 43% ja 66,2%; Soomes 35,1% ja 67,1%.

Kehalise kasvatus tundide arv, milles õpilane osaleb, on Eestis 2,71 tundi nädalas. See on sarnane OECD keskmisega, mis on 3,1 tundi nädalas, ja Soomega, kus see on 2,81 tundi nädalas. USA ja Uus-Meremaal ei osale kehalise kasvatus tunnis umbes 40% õpilastest.

Raport toob välja, et õpilased, kes mõõdukalt (kuni 4 korda nädalas) tegelevad füüsilist aktiivsust nõudvate tegevustega, on eluga rohkem rahul.

OECD toob esile, et füüsilise aktiivsuse ja õpitulemuste seosed vajavad veel põhjalikumat uurimist. PISA 2015 uuris, mitmel päeval osaleb õpilane kehalise kasvatus tunnis, mitmel päeval tegeleb õpilane mõõduka füüsilise aktiivsusega (vähemalt 60 minutit jalutamine, rattaga sõit, matkamine, jalgpall jms) ja mitmel päeval intensiivse füüsilise tegevusega (vähemalt 20 minutit higistamist).

Söömisharjumused

Uuringus osalenud Eesti õpilastest 83% väitsid, et nad söövad enne kooli hommikusööki ja 92,3%, et nad söövad õhtusööki peale kooli.

Toitumisharjumuste väljaselgitamiseks uuriti õpilastelt, kas nad söövad kodus hommikusööki ja pärast kooli õhtusööki. OECD vastavad osakaalud on 78% ja 93,7%; Soomes 83,5% ja 94,9%.

Parema sotsiaalmajandusliku taustaga perede lapsed väitsid rohkem, et nad sõid hommikusööki kui kehva taustaga õpilased. Eestis oli vahe 8,3 protsendipunkti, mida võib pidada oluliseks vaheks. OECD keskmine vahe oli 7,7 ja Soomes 10,7 protsenti. Poiste osakaal, kes hommikust sõid, oli Eestis pisut suurem (3,9% punkti võrra). Soomes oli vastav osakaal 3,3, OECD keskmine 7,5.

Õpilaste puhul, kes söövad kodus hommikusööki ja õhtusööki, on eluga rahulolu oluliselt kõrgem.

IKT kasutamine ja õpilaste rahulolu

Õpilased, kes kasutavad arvutit üle 4 tunni kooliväliselt ning nädalavahetusel, on eluga oluliselt vähem rahul kui teised õpilased.

Kooliväliselt on oluline, et vanemad mõtleksid koos lastega hoolikalt läbi, kuidas korraldada elu nii, et lapsed sööksid nii hommiku- kui õhtusööki, oleksid füüsiliselt aktiivsed ja kasutaksid arvutit ning internetti mõõdukalt.

Erinevused on olemas, kuid väikesed

Uuring ei too välja suuri erisusi poiste ja tüdrukute, eesti ja vene õppekeelega õpilaste ning maa- ja linnakoolide õpilaste vahel. Väikesed erisused on siiski täheldatavad.

- Eluga rahulolu ei erine eesti ja vene õppekeelega koolides ega maa- ja linnakoolides. Küll aga on märgata erisusi poiste ja tüdrukute hinnangute vahel.
- Eesti õppekeelega koolide õpilaste kuuluvustunne on pisut kõrgem kui vene õppekeelega koolides ja samuti on see pisut kõrgem maakoolide õpilaste seas, võrreldes linnakoolide õpilastega.
- Tüdrukute testiärevus on pisut kõrgem ja eluga rahulolu ning kuuluvustunne pisut madalam kui poistel. Samas on tüdrukud kogenud vähem kiusamist kui poisid, nad on poistest motiveeritumad ja väljendavad enam soovi lõpetada ülikool.
- Linnalapsed on kõrghariduse omandamisest pisut rohkem huvitatud kui maalapsed, kuid erinevus maa- ja linnalaste vahel on võrreldes OECD riikidega ja ka meie naaberriigi Soomega oluliselt väiksem.
- Parema sotsiaalmajandusliku taustaga õpilaste rahulolu ja saavutusmotivatsioon on pisut kõrgem, võrreldes õpilastega, kellel on kehvem taust.

Lisad

Lisa 1. Õpilaste testiärevus seoses⁴

Mida kõrgem on testiärevuse indeks, seda rohkem muretseb õpilane testide, kontrolltööde ja raskemate ülesannete pärast.

	Riik	Ärevuse indeks
1	Costa Rica	0,60
2	Brasiilia	0,60
3	Singapur	0,57
4	Kolumbia	0,52
5	Portugal	0,48
6	Uruguay	0,46
7	Itaalia	0,45
8	Dominikaani Vabariik	0,41
9	Hispaania	0,40
10	Taipei (Hiina)	0,39
11	Macau (Hiina)	0,37
12	Hongkong (Hiina)	0,33
13	Türgi	0,31
14	Uus-Meremaa	0,27
15	Jaapan	0,26
16	Mehhiko	0,26
17	Suurbritannia	0,25
18	B-S-J-G (Hiina)	0,23
19	Katar	0,22
20	Araabia ÜE	0,20
21	Austraalia	0,19
22	USA	0,19
23	Kanada	0,17
24	Iirimaa	0,15

⁴ Mida kõrgem on ärevuse indeks, seda suuremat hirmu õpilane tunneb õpitulemuste hindamise ees.

25	Peruu	0,14
26	Tai	0,11
27	Korea	0,10
28	Tšiili	0,10
29	Tuneesia	0,10
30	Montenegro	0,09
31	Taani	0,09
32	Norra	0,07
33	Sloveenia	0,06
34	Rootsi	0,05
35	OECD keskmine	0,01
36	Horvaatia	0,00
37	Venemaa	-0,05
38	Leedu	-0,07
39	Küpros	-0,08
40	Bulgaaria	-0,09
41	Kreeka	-0,09
42	Prantsusmaa	-0,10
43	Ungari	-0,10
44	Austria	-0,10
45	Poola	-0,11
46	Island	-0,12
47	Läti	-0,14
48	Luksemburg	-0,16
49	Belgia	-0,16
50	Slovakkia	-0,17
51	Tšehhi	-0,21
52	EESTI	-0,22
53	Israael	-0,27
54	Saksamaa	-0,33
55	Soome	-0,41

56	Šveits	-0,44
57	Holland	-0,54

Lisa 2. Riikide järjestus kuuluvustunde indeksi alusel

Mida kõrgem on indeksi väärtus, seda paremini tunneb õpilane end koolis – tal on sõpru, ta ei tunne end kõrvalejäänuna, vaid kooli kogukonda kuuluvana.

	Riik	Kuuluvustunde indeks
1	Hispaania	0,47
2	Austria	0,44
3	Albaania	0,40
4	CABA (Argentiina)	0,38
5	Šveits	0,36
6	FYROM (Makedoonia)	0,35
7	Saksamaa	0,29
8	Kosovo	0,29
9	Norra	0,21
10	Gruusia	0,20
11	Island	0,19
12	Jordania	0,19
13	Holland	0,17
14	Korea	0,16
15	Taani	0,14
16	Luksemburg	0,14
17	Indoneesia	0,10
18	Portugal	0,10
19	Küpros	0,10
20	Kreeka	0,10
21	Soome	0,09
22	Ungari	0,06
23	Itaalia	0,05
24	Trinidad ja Tobago	0,05

25	Horvaatia	0,05
26	Rootsi	0,04
27	Moldaavia	0,04
28	Taibei (Hiina)	0,02
29	Liibanon	0,02
	OECD keskmine	0,02
30	Belgia	0,01
31	Rumeenia	0,00
32	Jirimaa	-0,02
33	Malta	-0,02
34	Jaapan	-0,03
35	Tšiili	-0,04
36	Prantsusmaa	-0,06
37	Vietnam	-0,06
38	EESTI	-0,06
39	USA	-0,09
40	Uruguay	-0,09
41	Suurbritannia	-0,09
42	Sloveenia	-0,10
43	Araabia ÜE	-0,10
44	Montenegro	-0,10
45	Katar	-0,10
46	Kanada	-0,11
47	Austraalia	-0,12
48	Mehhiko	-0,14
49	Brasillia	-0,15
50	Costa Rica	-0,16
51	Uus-Meremaa	-0,17
52	Tuneesia	-0,20
53	Läti	-0,20
54	Singapur	-0,21

55	Alžeeria	-0,21
56	Peruu	-0,22
57	Tšehhi	-0,25
58	Poola	-0,25
59	Leedu	-0,27
60	Slovakkia	-0,28
61	Kolumbia	-0,31
62	B-S-J-G (Hiina)	-0,33
63	Bulgaaria	-0,34
64	Hongkong (Hiina)	-0,35
65	Tai	-0,35
66	Venemaa	-0,37
67	Dominikaani Vabariik	-0,40
68	Macau (Hiina)	-0,40
69	Türgi	-0,44